

Metody Monte Carlo

Stojíme před následujícím problémem

- potřebujeme spočítat $\int_{a_1}^{b_1} \int_{a_2}^{b_2} \cdots \int_{a_{50}}^{b_{50}} f(x_1, \dots, x_{50}) dx_1 \dots dx_{50}$
- nemůžeme si dovolit klasickou kvadraturu, protože bychom potřebovali 3-4 body „v každé dimenzi“ $\rightarrow$ odpovídá 3^{50} výhodnocení f $\rightarrow$ příliš časově náročné

Jsme tedy omezeni počtem bodů $\rightarrow$ dejme tomu, že chceme approximovat

$$\int_{\mathcal{H}} f(\vec{x}) d\vec{x} \quad \left. \begin{array}{l} f: \mathcal{H} \rightarrow \mathbb{R} \\ \mathcal{H} \subseteq \mathbb{R}^d, d \in \mathbb{N} \text{ vysoké} \end{array} \right\} (I)$$

a máme praktické omezení $\rightarrow$ summe f vylučovat nejvýše v N bodech pro nějaké povídání $N \in \mathbb{N}$ (např. dleto výkonnosti počítače). Otázky:

Jak approximovat (I) na základě $f(\vec{x}_1), \dots, f(\vec{x}_N)$?

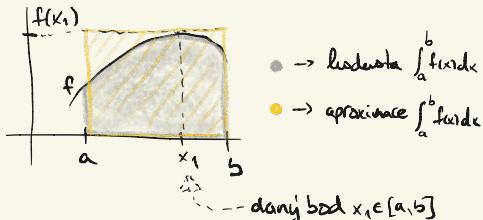
Jak volit $\vec{x}_1, \dots, \vec{x}_N \in \mathcal{H}$?

Odvození v $\mathbb{R}$ pro dané $x_1, \dots, x_N$

$\mathcal{H} \equiv [a, b] \times \text{máme dané body } x_1, \dots, x_N \in [a, b]$

- $N=1$ $\rightarrow$ jak approximujeme $\int_a^b f(x) dx$ na základě $x_1 \in [a, b] \Leftrightarrow f(x_1) \in \mathbb{R}$?

$\Rightarrow$ obdélníkové pravidlo:

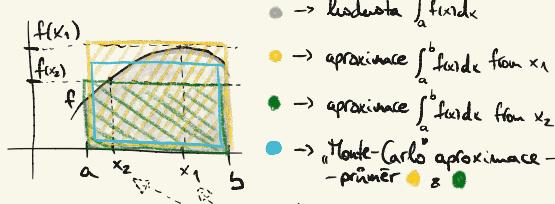

$$\Rightarrow \int_a^b f(x) dx \approx (b-a) \cdot f(x_1)$$

- $N > 1$ $\rightarrow$ nechceme zohlednit " $N=1$ " jde o kvadraturu:

$\rightarrow$ místo toho $"N > 1" \equiv "N\text{-krát } N=1"$

$\Rightarrow$ obdélníkové pravidlo:

$\Rightarrow$ když máme $N=2$ approximace

$$\int_a^b f(x) dx \approx (b-a) f(x_1) \quad \times \quad \int_a^b f(x) dx \approx (b-a) f(x_2) \rightarrow \text{co s nimi?}$$

"Monte-Carlo": vezmeme jejich průměr $\rightarrow \int_a^b f(x) dx \approx \boxed{(b-a) \frac{f(x_1) + f(x_2)}{2}}$

$$\Rightarrow \int_a^b f(x) dx \approx \frac{b-a}{N} \sum_{i=1}^N f(x_i) \quad \dots \quad \text{"Monte-Carlo" pro } \mathcal{H} = [a, b]$$

Zobecnění pro $\mathcal{H} \subseteq \mathbb{R}^d$:

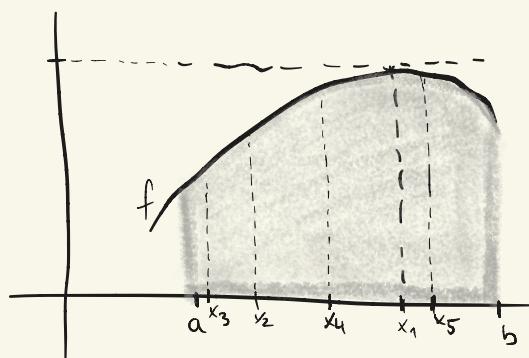
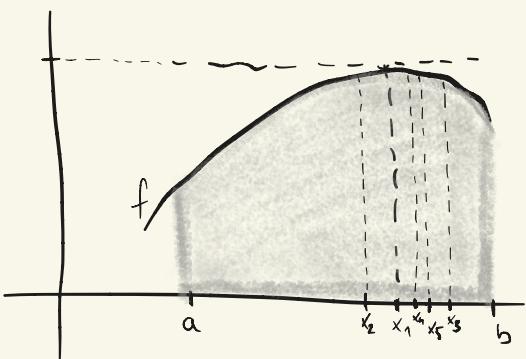
$\text{vol}(\mathcal{H}) = \text{"Lebesgueova měra } \mathcal{H}$ "
→ přirozené zobecnění délky, obsahu, objemu do $\mathbb{R}^d$

$$\int_{\mathcal{H}} f(\vec{x}) d\vec{x} \stackrel{(*)}{\approx} \frac{\text{vol}(\mathcal{H})}{N} \sum_{i=1}^N f(\vec{x}_i) \quad \text{pro } \vec{x}_1, \dots, \vec{x}_N \in \mathcal{H} \subseteq \mathbb{R}^d$$

⇒ Pokud máme $\vec{x}_1, \dots, \vec{x}_N \in \mathcal{H} \subseteq \mathbb{R}^d$ dane, definováli jsme jak na jejich základě approximovat $\int_{\mathcal{H}} f(\vec{x}) d\vec{x}$.

Jak volit $\vec{x}_1, \dots, \vec{x}_N$ aby approximace (*) fungovala dobře?

Která z těchto variant nám dá lepsí approximaci?

vn) zjednodušená varianta vpravo, protože se body neakumulují

✓ žádou konkrétní podoblasti $\mathcal{H} = [a, b]$

✓ našem odhadu $\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N f(x_i)$ jsou si všechny body "rovnocenné", dává smysl "rovnocenné" pokryvat $\mathcal{H}$. Vhodné, že brát $\{x_i\}_1^N \subset \mathcal{H}$ "rovnoměrně rozdělené" mechateme
→ vezmeme $\{x_i\}_1^N \subset \mathcal{H}$ jako "vhodné" body z rovnoměrného rozdělení

Intuitivné:

Pakend N neu "prális male", pak $x_1, \dots, x_N$ pokryvají $\mathcal{H}$ "rovnocenně". Ale nemusíme pokryvat "rovnocenně" každou dimenzi $\rightarrow$ pracujeme automaticky v $\mathcal{H} \subseteq \mathbb{R}^d$.

Kombinaci myšlenek výše dostáváme Monte-Carlo approximaci (I).

Další krok je vše formálně zapsat a ukázat, že to opravdu funguje
 $\equiv$ důkaz $\rightarrow 0$ pro $N \rightarrow \infty$

Opáčko z teorie pravděpodobnosti

Náhodná veličina $\vec{X}$ na $\mathcal{H}$ odpovídá rozdělení

- s distribuční funkcí W $\Rightarrow P(\vec{X} \in \mathcal{H}_0) = \int dW(\vec{x}) \quad \forall \mathcal{H}_0 \subseteq \mathcal{H}$
  - $\equiv$ 1. způsob jak zadat rozdělení
  - $\equiv$ pravděpodobnost, že realizace náh. vel. X leží v $\mathcal{H}_0 \subseteq \mathcal{H}$
  - integral vzhledem ke pravděpodobnosti vlivé dané distr. funkci W_{un}
  - $\equiv \int_{\mathcal{H}_0} 1 \, d\vec{x} \equiv \int_{\mathcal{H}_0} x_{\mathcal{H}_0}(\vec{x}) \, dW(\vec{x})$

- s husťotou $w(\vec{x})$ $\Rightarrow P(\vec{X} \in \mathcal{H}_0) = \int w(\vec{x}) \, d\vec{x} \quad \forall \mathcal{H}_0 \subseteq \mathcal{H}$
  - $\equiv$ 2. způsob jak zadat rozdělení
  - $\equiv$ pravděpodobnost, že realizace náh. vel. X leží v $\mathcal{H}_0 \subseteq \mathcal{H}$
  - integral vzhledem ke pravděpodobnosti vlivé dané distr. funkci W_{un}
  - $\equiv \int_{\mathcal{H}_0} x_{\mathcal{H}_0}(\vec{x}) \cdot w(\vec{x}) \, d\vec{x}$

Náhodná veličina $\vec{X}$ na $\mathcal{H}$ má

- střední hodnotu $E(\vec{X}) = \int \vec{x} \, dW(\vec{x}) \equiv \int \vec{x} \cdot w(\vec{x}) \, d\vec{x}$
  - $\equiv$ expected value / mean
- rozptyl $\text{var}(\vec{X}) = E((\vec{x} - E(\vec{x}))^2) \equiv \int |\vec{x} - E(\vec{x})|^2 \, d\vec{x}$
  - $\equiv$ variance

Spojité funkce náhodných veličin jsou náhodné veličiny.
 (ale typicky s jiným rozdělením)

$\vec{X} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_N \end{bmatrix} \in \mathbb{R}^N$ a $x_i \in \mathbb{R}$ jsou nezávislé náhodné veličiny z rozdělení s hustotami $w_i(x_i)$.
 pak je náhodná veličina $\vec{X}$ z rozdělení s hustotou $w(\vec{x}) = \prod_{i=1}^N w_i(x_i)$

Teorie Monte-Carlo

Pro dané $\mathcal{M} \subseteq \mathbb{R}^d$ omezenou a $f: \mathcal{M} \rightarrow \mathbb{R}$ integratelnou definujeme odhad integračního $\int_{\mathcal{M}} f(x) dx$ klasickou metodou Monte-Carlo s N body jako

$$I_{MC}(N) := \frac{\text{vol}(\mathcal{M})}{N} \sum_{i=1}^N f(\vec{x}_i) \quad \text{pro libovolné } N \in \mathbb{N},$$

kde $\{\vec{x}_i\}_{i=1}^N$ jsou nezávislé a odpovídají náhodné veličině na $\mathcal{M}$ s rovnoměrným rozdělením.

Aby byla klasické metody Monte-Carlo odpovídala $\left| \int_{\mathcal{M}} f(x) dx - I_{MC}(N) \right|$

Krok 1: $\vec{X}_1, \dots, \vec{X}_N$ jsou nezávislé náhodné veličiny ze stejného rozdělení $\Rightarrow$
ter. iid (independent, identically distributed)

$\Rightarrow I_{MC}(N)$ je také náhodná veličina a střední hodnota $I_{MC}(N)$ odpovídá

$$\mathbb{E}(I_{MC}(N)) = \mathbb{E}\left(\frac{\text{vol}(\mathcal{M})}{N} \sum_{i=1}^N f(\vec{x}_i)\right) = \frac{\text{vol}(\mathcal{M})}{N} \sum_{i=1}^N \mathbb{E}(f(\vec{x}_i)) =$$

$$= \frac{\text{vol}(\mathcal{M})}{N} \sum_{i=1}^N \int_{\mathcal{M}} f(\vec{x}_i) \cdot w(\vec{x}_i) d\vec{x} = \text{vol}(\mathcal{M}) \cdot \int_{\mathcal{M}} f(\vec{x}) w(\vec{x}) d\vec{x} = \int_{\mathcal{M}} f(\vec{x}) d\vec{x}$$

$w(\vec{x})$ je hustota rovnoměrného rozdělení

$\vec{x}_i$ jsou iid

hustota rovnoměrného rozdělení
na $\mathcal{M}$ odpovídá $1/\text{vol}(\mathcal{M})$

$\Rightarrow I_{MC}(N) \approx \int_{\mathcal{M}} f(x) dx$ ve smyslu pravděpodobnosti/střední hodnoty.

Krok 2: Chebyshevovo lemma: $P(|Z - \mathbb{E}(Z)| \geq \delta) \leq \frac{\text{var}(Z)}{\delta^2}$

Důkaz: $P(|Z - \mathbb{E}(Z)| \geq \delta) = \int_{\mathcal{M}} \chi_{\{|z - \mathbb{E}(z)| \geq \delta\}}(z) dW(z) = \int_{\mathcal{M}} \chi_{\{|z - \mathbb{E}(z)| \geq \delta\}}^2(z) dW(z)$

$$\leq \int_{\mathcal{M}} \frac{|z - \mathbb{E}(z)|^2}{\delta^2} dW(z) = \frac{\text{var}(Z)}{\delta^2}.$$

Krok 3: Díky Chebyshevova lemma dostáváme

$$P\left(\left|I_{MC}(N) - \int_{\Omega} f(x) dx\right| \geq \delta\right) \leq \frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\delta^2}$$

$\hat{=} E(I_{MC}(N))$

$\Updownarrow P(|x| > \delta) = p \Leftrightarrow P(|x| < \delta) = 1-p$

$$P\left(\left|I_{MC}(N) - \int_{\Omega} f(x) dx\right| < \delta\right) \geq 1 - \frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\delta^2}$$

$\Updownarrow \delta \equiv \sqrt{\frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\varepsilon}}$

$$P\left(\left|I_{MC}(N) - \int_{\Omega} f(x) dx\right| < \sqrt{\frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\varepsilon}}\right) \geq 1 - \varepsilon$$

= pravděpodobnost, že chyba odhadu I_{MC} bude menší než $\sqrt{\frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\varepsilon}}$
 je alespoň $1-\varepsilon$ $\Rightarrow$ tj. pro $\varepsilon \ll 1$ je s velkou pravděpodobností
 chyba přinejhorším $\sqrt{\frac{\text{var}(I_{MC}(N))}{\varepsilon}}$.

Krok 4: opačko pravděpodobnosti $\rightarrow \text{var}(I_{MC}(N)) \equiv$

$$\begin{aligned} &= \text{var}\left(\frac{\text{vol}(\Omega)}{N} \sum_{i=1}^N f(X_i)\right) = \frac{\text{vol}(\Omega)^2}{N^2} \cdot \text{var}\left(\sum_{i=1}^N f(X_i)\right) = \\ &= \frac{\text{vol}(\Omega)^2}{N^2} \sum_{i=1}^N \text{var}(f(X_i)) = \frac{\text{vol}(\Omega)^2}{N} \text{var}(f(X_i)) \quad \text{a tedy dostáváme} \end{aligned}$$

X_i jsou iid $\Rightarrow f(X_i)$ jsou iid
 & a mají stejný rozložení

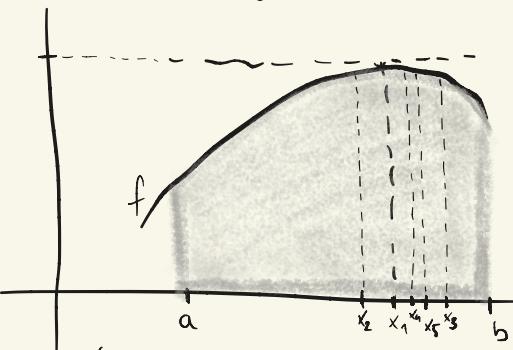
$$P\left(\left|I_{MC}(N) - \int_{\Omega} f(x) dx\right| < \sqrt{\frac{1}{N} \cdot \frac{\text{vol}(\Omega) \cdot \text{var}(f(X))}{\varepsilon}}\right) \geq 1 - \varepsilon$$

= chyba odhadu $I_{MC}(N)$ klesá alespoň jako $(\varepsilon \cdot N)^{-1/2}$
 s pravděpodobností $1-\varepsilon$.

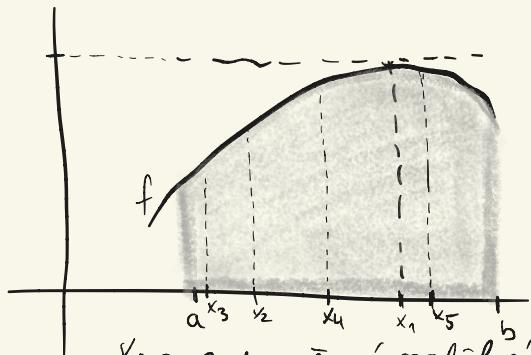
Importance sampling TIC

- co když je $\Omega \subseteq \mathbb{R}^d$ neomezená? Pak existuje rovnoměrné rozdělení
  - co když umím sampling body z Ω odpovídající jen sítce nějaké dané rozdělení W s distrib. funkcií $W(x)$ a hustotou $w(x)$?
- $\Rightarrow$ potřebujeme upravit $I_{MC}(N)$ pro $\{x_i\}_{i=1}^N$ odpovídající danému rozdělení W s distrib. funkcií $W(x)$ a hustotou $w(x)$.

Někdy, potřebujeme zvládnout odhadnout $\int_a^b f(x) dx$ v „obou případech níže“.

$x_i \sim$ nerovnoměrné rozdělení

$x_i \sim$ rovnoměrné rozdělení

Důsledek: našed odhad $\int_a^b f(x) dx$ bude važený průměr - každá funkční hodnota $f_i = f(x_i)$ bude školovaná „pravděpodobností výskytu x_i “ ($w(x_i) > 0$ stejně všechny, protože je to hustota definice $w(x)$)

Zapsáno formálně: $\int_{\Omega} f(x) dx \stackrel{?}{=} \int_{\Omega} \frac{f(x)}{w(x)} \cdot w(x) dx = \int_{\Omega} \frac{f(x)}{w(x)} dW(x)$

a tedy $\int_{\Omega} f(x) dx = \mathbb{E}_{W(\frac{f}{w})}$

x_i má velkou pravděpodobnost v $\Omega \Leftrightarrow w(x_i)$ je vysoká
a tedy hodnoty $f_i = f(x_i)$ jsou školované vejmimo i měřitelné jejich řadci na samplingu.

střední hodnota funkce f/w vizitkem k mře dW $\rightarrow$ pravděpodobnost střední hodnoty (už nejsou všechny jen stejné pravděpodobné) jako v klasické definici $\rightarrow$ napak zohledňují jejich pravděpodobnost, právě stejně pravděpodobnost dW

Pokud máme $\{X_i\}_{i=1}^N$ náhodné veličiny, iid, odpovídající rozdělení W (last. $w(x)$ distr. $W(x)$)

$$I_{MCIS}(N) := \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \frac{f(X_i)}{w(X_i)}$$

Hodnoty $f_i = f(X_i)$ jsou školovanými „pravděpodob.“,
 že se při samplování z W objeví $\Rightarrow$
 ⇒ „vzdálené“ hodnoty ovlivní odhad více než
 by „běžné“

pak platí:

- $I_{MCIS}(N)$ je náhodná veličina

- $E_W(I_{MCIS}(N)) = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N E_W\left(\frac{f(X_i)}{w(X_i)}\right) = E_W\left(\frac{f}{w}\right) = \int f(x) dx$

- $\text{Var}_W(I_{MCIS}(N)) = \frac{1}{N^2} \sum_{i=1}^N \text{Var}_W\left(\frac{f(X_i)}{w(X_i)}\right) = \frac{1}{N} \text{Var}_W\left(\frac{f}{w}\right)$

a tedy za použití Chebyshevova lemma dostáváme

$$P_W\left(\left|I_{MCIS}(N) - \int f(x) dx\right| < \sqrt{\frac{1}{N}} \cdot \frac{\text{Var}_W(f/w)}{\sqrt{\epsilon}}\right) \geq 1 - \epsilon$$

→ všimněte si, že se uvažuje měření i význam toho odhadu ve smyslu
 „jak měříme, že je něco ne/pravděpodobné“.

To by nemuselo být tak překvapivé → může být neomezená ∞
 samplujeme v I_{MCIS} z celé Ω . Tudíž věto nelze „klasicky, rovnomerne“
 a tedy ani nedává a-priori smysl měřit pravděpodobnost výsledku ve smyslu
 „klasicky, rovnomerne“, ale naproti tomu můžete mít pravděpodobnost indukovanou
 tím procesem generováním $\{X_i\}_{i=1}^N$.

→ konvergence opět rádu $(\epsilon \cdot N)^{-1/2}$ s pravděpodobností alespoň $1 - \epsilon$

→ k rozmyslení: lze získat I_{MC} jako specifický případ I_{MCIS} ?

Další adaptace MC metod

• adaptivní MC/MCIS

Definujme tomu, že chceme celkem použít N bodů pro approximaci $\int_{\Omega} f(x) dx$.

Nejdřív nasampljuji $N/2$ bodů z daného rozdělení W (blíže rovnoměrné) a spočtu si odhad $J_{MCIS}(N/2) \approx \int_{\Omega} f(x) dx$.

Zbývá mi ještě dalších $N/2$ bodů $\rightarrow$ nasampljuji je tam z oblasti $\tilde{\Omega} \subseteq \Omega$, kde na základě hodnot $\{f(X_i)/w(X_i)\}_{i=1}^{N/2}$ je největší rozptyl $\text{var}_W(f(X_i)/w(X_i))$

• stratifikované MC / MCIS

Definujme tomu, že chceme celkem použít N bodů pro approximaci $\int_{\Omega} f(x) dx$.

Rozdělim si $\Omega = \Omega_1 \cup \Omega_2 \cup \dots \cup \Omega_m$ a použiju MC/IS s $N/2m$ body na každou z oblasti $\Omega_i \rightarrow$ stále mi zbývá $N/2$ bodů. Ty využiju k tomu abych „resamplingoval“ Ω_i s nejvyšší hodnotou $\text{var}_W(f(X_i)/w(X_i))$.

→ soulímná idea: přidat body tam, kde je vysoký rozptyl a tím ho zmenšit $\rightarrow$ zlepšujeme odhad

• Quasi Monte-Carlo

Idea je založená na pozorování, že pro klasické algoritmy generující náhodná čísla z rovnoměrného rozdělení pozorujeme jejich „shlukování“ $\rightarrow$ demo v pythonu.

Jak jsme tyto čísla dostali? Klasické číslíci po číslici jako zbytky po dělení.
Lze i lepe! Lze generovat „také náhodně vypadající“, ale bez shlukání
 $\rightarrow$ tzv. quasi random numbers.

Dobrou volbou lze dosáhnout konvergence $\Theta(\frac{\log(N)}{N})$ místo $\Theta(N^{-1/2})$